

Het beste meisje van de klas

Biograaf Langguth debatteert in Den Haag over Merkel

[Achtergrond](#) - 18 april 2006 - Auteur: Marja Verburg

(18 april 2006) Angela Merkel is in de korte tijd als bondskanselier onverwacht populair geworden. Een Oost-Duitse vrouw zonder enige politieke ervaring maakte een bliksemcarrière en liet alle grote mannen in de CDU achter zich. Hoe kreeg ze dat voor elkaar? Was het toeval? Was het vooral geluk? Of heeft ze het uiterst slim gepland? Juist omdat er zo weinig over haar bekend is, blijft Merkel een raadselachtig figuur. Haar biograaf Gerd Langguth probeerde in Den Haag meer licht op Merkel te werpen.

"De factor toeval speelt bij Merkel een hele grote rol", geeft Langguth toe. Hij beantwoordt een vraag van Jacco Pekelder, onderzoekscoördinator van het Duitsland Instituut. Pekelder, Langguth en journalist Leonard Ornstein debatteren op 4 april over Merkel in het Haagse perscentrum Nieuwspoort. Aanleiding is het verschijnen van de [Nederlandse editie van Langguths biografie over Merkel](#). Pekelder vraagt zich af of Merkel niet overgewaardeerd wordt. Juist omdat men weinig van haar verwachtte, valt ze nu zo enorm mee. Bovendien, aldus Pekelder, was er geen enkele sprake van machtsambities bij Merkel voor de val van de Muur in 1989. Is ze niet gewoon een soort tweede keus die elke keer weer de kans krijgt omdat ze toevallig steeds op het juiste moment op de juiste plaats is?

Toeval

Maar met toeval alleen kom je er niet als je een verklaring voor Merkels steile carrière zoekt, vindt Langguth. "Van Helmut Kohl dacht ook niemand dat hij bondskanselier zou worden", legt de voormalig directeur van de Konrad Adenauer Stiftung, de wetenschappelijke afdeling van de CDU, uit. "Politici worden vaak door toevalligheden gevormd." Maar het gaat erom dat toeval in je voordeel te gebruiken. Merkel creëerde haar kansen wel degelijk zelf en deed dat zeer slim, aldus haar biograaf. Via de Oost-Duitse protestpartij Demokratischer Aufbruch werd ze in 1990 woordvoerder van de enige vrij gekozen regering van de DDR. Een jaar later, inmiddels CDU-lid, kwam ze in de Bondsdag. Toen kanselier Helmut Kohl op zoek was naar een jonge Oost-Duitse protestantse vrouw voor zijn kabinet was zij dus de ideale kandidate. Zo werd ze binnen een jaar vanuit het niets

minister van Familieaangelegenheden.

Maar dat Kohl haar kende, was geen toeval. Ze liet zich aan hem voorstellen op een CDU-partijcongres in 1990, vlak voor de Duitse vereniging. Een maand later al mocht ze bij de kanselier op bezoek in Bonn. Ze was in de smaak gevallen. Ook later creëerde ze haar kansen zelf. Tijdens de *Spendenaffäre* in 1999 liep ze groot gevaar samen met haar mentor Kohl en partijvoorzitter Wolfgang Schäuble ten onder te gaan. Ze moest afstand van hen nemen. “Ze belde zelf de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*”, vertelt Langguth, “en zei dat ze wel een interview wilde geven. De krant stelde voor dat ze een artikel zou schrijven. Binnen vijf minuten kreeg de FAZ het artikel gefaxt: ze had het al helemaal klaarliggen.” Ze pleitte in het stuk voor openheid in de *Spendenaffäre*, ook als dat betekende dat de partij zich moest distantiëren van erevoorzitter Kohl. “Ze kende genoeg details over de affaire om te kunnen weten wat er nog zou komen”, aldus Langguth. Kohl en Schäuble moesten hun functies niet lang daarna neerleggen. Als secretaris-generaal had Merkel een sleutelpositie binnen de CDU en omdat ze nog zo kort politiek actief was, was zij niet belast door het zwartgeld-schandaal. Op 10 april 2000 werd ze met een grote meerderheid tot partijvoorzitter gekozen.

Vader

Langguth staat in zijn boek uitgebreid stil bij de relatie van Merkel met haar vader, de protestantse dominee Horst Kasner. Hij verhuisde in 1954, kort na Merkels geboorte, vrijwillig vanuit Hamburg met zijn gezin naar de DDR. De relatie met haar vader zou in ieder geval een deel van haar ambitie en motivatie verklaren. Dat zit Pekelder niet helemaal lekker. Wordt de rol van haar vader niet overdreven en psychologiseert Langguth niet teveel? De auteur denkt van niet. “Het is natuurlijk zeer persoonlijk, maar veel mensen die haar goed kennen, bevestigen dat ze door haar vader gevormd is”.

Tekenend is het verhaal dat Kasner zijn dochter op haar dertigste verjaardag in haar woning in Berlijn bezocht en opmerkte: ‘ver heb je het nog niet geschopt’. “Later liet hij zich negatief uit over macht en politiek. Dat doe je niet als je dochter politiek actief is.” Merkel nodigde hem demonstratief niet uit voor een bijeenkomst naar aanleiding van haar vijftigste verjaardag en het feit dat ze na haar scheiding van haar eerste echtgenoot Ulrich Merkel diens naam behield, in plaats van haar meisjesnaam weer aan te nemen, zou ook verklaard worden door de moeizame relatie met haar vader.

Warmte

Welke rol haar vader daar dan ook in heeft gespeeld, feit is dat Merkel machtsaspiraties had. “Anders ga je niet in de politiek”, aldus Langguth. Of ze

direct in haar hoofd had kanselier te worden, durft ook hij niet te zeggen. Toch ging het nog bijna mis. Haar riante voorsprong tijdens de verkiezingen van vorig jaar zag ze in de aanloop naar de verkiezingsdag steeds verder slinken. Ze won slechts met een miniem verschil. Dat had veel te maken met haar “gebrek aan warmte”, aldus Langguth. “Halverwege de verkiezingsstrijd begon men zich opeens af te vragen: wie is deze vrouw?” Volgens haar biograaf is Merkel vooral een nuchtere natuurkundige. “Ze deelt de politiek in zoals de wereld van de moleculen.”

Pekelder beschrijft haar optreden tijdens de verkiezingsstrijd, die hij als waarnemer van dichtbij kon aanschouwen, als twijfelend. “Ze gebruikte de middelen die ze had niet, in tegenstelling tot Schröder. Die encsceneerde zijn opkomst en liet zich toejuichen voor hij één woord gezegd had. Merkel wachtte tot degene die haar aankondigde haar het woord gaf.” “En toch werd ze kanselier”, antwoordt Langguth, “en wel door één ding. Ze liet zich direct na de verkiezingen tot CDU-fractievoorzitter kiezen. Dat was geniaal.” Ze kreeg slechts drie tegenstemmen. “Daarmee had ze een nieuwe legitimiteit gecreëerd en kon ze bondskanselier worden ondanks het slechte verkiezingsresultaat.”

Beste meisje van de klas

Nu ze aan de macht is, heeft ze duidelijk voor ogen hoe ze de noodzakelijke hervormingen wil doorvoeren. Dat zegt CDA-fractievoorzitter Maxime Verhagen, die het eerste exemplaar van Merkels biografie aan het begin van de avond krijgt uitgereikt. Hij verwijst in zijn dankwoord naar een toespraak van Merkel uit 2003. “‘[Quo vadis Deutschland](#)’ was de titel en dat is eigenlijk, achteraf gezien, haar sleuteltoespraak geworden, waarmee ze zichzelf inhoudelijk profileerde met een hervormingsagenda”, aldus Verhagen. “Het zou de opmaat worden naar de inhoudelijke koers van de CDU.” Langguth is dat met hem eens. “Ze zal zich aan die toespraak houden, maar heeft ook weinig problemen met het sluiten van compromissen.”

“Merkel moest altijd haar best doen op school. ‘Je moet beter zijn dan de rest’, hield haar moeder haar steeds weer voor”, aldus Langguth. “Als dochter van een dominee kon je in de DDR niet makkelijk gaan studeren. Ze stond als meisje bij de bushalte nog Russische woordjes te leren. Dat is Angela Merkel: ze wil altijd de beste van de klas zijn.”

Bezoekers van het Duitslandweb krijgen korting op de biografie 'Angela Merkel' die op 4 april bij Uitgeverij [Nieuw Amsterdam](#) in Nederlandse editie is verschenen.

Marja Verburg is historicus en medewerker voorlichting bij het [Duitsland Instituut Amsterdam](#).

Foto's debatavond: Annabelle Arntz, medewerker voorlichting Duitsland Instituut Amsterdam

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/1668/het-beste-meisje-van-de-klas>